

Ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-019
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, Тоҷикистон, ш. Душанбе, хиёбони
Рӯдакӣ, 17)

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Шарипов Маҳмадкарим Маҳмадсалимович дар мавзуи «Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ (илмҳои ҳуқуқшиносӣ), пешниҳод шудааст, (Душанбе, 2022. – 23 сах.).

Муқаррарот оид ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ дар моддаи 279 Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ гардида, масоили ҳуқуқии он ҷавҳари асосии автореферати диссертатсияи Шарипов Маҳмадкарим Маҳмадсалимовичро ташкил медиҳад. Автореферат дар шакли матн дар ҳаҷми 23 саҳифа пешниҳод шудааст. Бояд қайд намуд, ки автореферат аз муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, қисмҳои асосии таҳқиқот (фишурда), хулоса ва тавсияҳое, ки дар он ҷамъбасти мухтасари таҳқиқот дарҷ гардидааст, инчунин феҳристи интишороти муаллиф доир ба мавзуи диссертатсия иборат мебошад.

Мубрам будани мавзуи (предмет) таҳқиқот. Мавзуи диссертатсияи Шарипов М.М. ба яке аз масъалаҳои мубрами аҳамияти назариявӣ ва амалидоштаи қисми махсуси ҳуқуқи ҷиноятӣ бахшида шуда, ба тақмили минбаъдаи қонунгузории ҷиноятӣ ва иҷроӣ ҷазои ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон нигаронида шудааст.

Бояд кайд кард, ки мавзуи таҳқиқоти диссертатсионии мазкур дар шароити имрӯзаи Ҷумҳурии Тоҷикистон мубрам ва зарурӣ буда, таваҷҷуҳи бештари мутахассисони соҳаи ҳуқуқи ҷиноятиро талаб мекунад. Ҳамчунин, зикр намудан ба маврид аст, баъди соҳибистиклол гардидани Ҷумҳурии Тоҷикистон рисолаи мазкур аввалин таҳқиқоти илмӣ бо забони давлатӣ дар соҳаи илми ҳуқуқи ҷиноятӣи ватанӣ ба ҳисоб меравад.

Ҳамин тавр, дар автореферати диссертатсия мубрамияти мавзуи таҳқиқот асоснок карда шуда, дараҷаи омузиши мавзуи таҳқиқот, объект ва предмети мавзуи таҳқиқот, мақсад ва вазифҳои он, асосҳои методологӣ, асосҳои назариявии таҳқиқот, навгонии илмӣ ва нуқтаҳои илмӣ ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назариявӣ ва амалии диссертатсия муайян карда шуда, оид ба саҳми шахсии довталаб, тасвиби натиҷаҳои таҳқиқот, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия ба таври зарурӣ муқаррарот пешбинӣ гардидааст.

Хулоса ва тавсияҳои дар таҳқиқот пешбинишуда, боэътимод ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок буда, бо усулҳои умумии илмӣ ва махсуси илмӣ дар таҳқиқот истифодашаванда, таъмин карда шудаанд. Бисёре аз муқарраротҳо, хулосаҳо ва тавсияҳои, ки дар таҳқиқот баён шудаанд, навгонии илмӣ мебошанд.

Аз таҳлили амиқ ва баррасии ҳамаҷонибаи масъалаҳои дар автореферат зикргардида ба хулосае омадан мумкин аст, ки сохтори таҳқиқот пай дар пай ва бо риояи мантиқи илмӣ таҳия гардидааст. Автореферати диссертатсия ҳамаи талаботҳои ҷойдоштаро дар худ инъикос намуда, натиҷаҳои пурра ва босамари таҳқиқотро ифода намудааст.

Аз рӯи автореферати навишташудаи муаллиф чунин натиҷаҳои кори илмӣ мазкурро муайян намудан мумкин аст:

а) дар натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ масъалаҳо вобаста ба асос ва аҳамияти муқарраркунии ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ дар қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳқиқ қарор дода шудааст;

б) танзими ҳуқуқи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ дар қонунгузории мамлакатҳои хориҷӣ муайян гардида, андешаҳои олимони соҳаи ҳуқуқи ҷиноятӣ дар ин самт ба таври зарурӣ ҷамбаст шуда, муаллиф хулосаҳои илмӣ асоснокро дар қисмати хулосавӣ пешниҳод намудааст;

в) дар автореферати мазкур маълумоти зарурӣ ва хулосабарориҳои мушаххас оид ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ришвадиҳии тиҷоратӣ пешбинӣ шудааст;

г) объекти ришвадиҳии тиҷоратӣ мавриди таҳлил қарор гирифтааст. Аз нигоҳи муаллиф, муайяннамоии дақиқи объект ва предмети ришвадиҳии тиҷоратӣ ҳам аз нуқтаи назари илмӣ ва ҳам амалӣ зарур доништа мешавад. Зеро он имкон медиҳад моҳияти ҷинояти баррасишаванда муайян карда шуда, ҳудудҳои амали меъёрҳои қонунгузории ҷиноятӣ пайдо карда шаванд ва дар ҷараёни бандубасти дурусти кирдорҳо, инчунин ҷудонамоии онҳо аз таркибҳои монанд мусоидат намоянд;

д) тарафи объективии ришвадиҳии тиҷоратӣ муайян ва мавриди пажӯҳиши амиқ қарор дода шуда, мушкилоти қонунгузорӣ ва амалӣ дар самти таҳлил ва роҳи ҳалли он аз нигоҳи муаллиф нишон дода шудаанд;

е) Муаллиф субъекти ришвадиҳии тиҷоратиро мавриди таҳлил қарор дода, ибраз намудааст, ки яке аз унсурҳои асосии таркиби ҷиноят ин субъекти ҷиноят ба шумор меравад;

ё) дар автореферати мазкур унвонҷӯ тарафи субъективии ришвадиҳии тиҷоратиро таҳлил намуда, ибраз медорад, ки муқаррар намудани аломатҳои тарафи субъективии таркиби ҷиноят, то андозае дараҷаи ба

чамбият хавфнокии ҷинойт ва шахсони содиркардаи онро муайян менамояд;

ж) намудҳои бандубастшавандаи ришвадиҳии тичоратӣ ва шартҳои махсуси таъқиби ҷинойтӣ ва озод намудан аз ҷавобгарии ҷинойтӣ барои ришвадиҳии тичоратиро таҳқиқ намуда, муаллиф андешаҳои худро барои такмили минбаъдаи қонунгузорию ҷинойтӣ ироа намудааст.

Аз мазмуну мухтавои автореферати мазкур бармеояд, ки муаллиф то ҳадди зарурӣ масъалаҳои дар наздаш гузошташударо ҳал намудааст, вале новобаста ба ин, баъзе масъалаҳои дар ин самт ҳамоно боқӣ мондаанд, ки таҳлилу баррасии алоҳидаро талаб менамоянд. Аз ҷумла:

1. Муаллифи дисертатсия дар пешниҳодҳои, ки хусусияти амалӣ доранд, дар пешниҳоди 4 ба тариқи зайл оварда шудааст:

Ба сифати субъекти махсуси ришвадиҳии тичоратӣ, ки дар қ. 3 ва 4 м. 279 КҶ ҚТ пешбинӣ гардидааст, бояд шахси воқеии муқаллафи ба синни 18-солагӣ расида, фаҳмида шавад. Чунки шахс аз 18-солагӣ қобилияти пурраи ҳуқуқдорӣ пайдо намуда, дар ташкилоти тичоратӣ ё дигар ташкилот мақоми муайяни мансабиро ишғол намуда, имконият дорад аз номи ташкилот баромад кунад, муносибатҳои ҳуқуқии граждани, меҳнатӣ ва дигар муносибатҳои ҳуқуқиро, ки субъекти онҳо ҳуди ташкилот ва ё дигар шахси ваколатдорнамудаи он мегарданд, муқаррар намояд, тағйир диҳад ва ё қатъ намояд. Дар зербоби сеюми боби дуюмдар саҳифаи 13 ҳангоми таҳлили он дар автореферат оиди ин масъала равшани андохта нашудааст, ҳуб мешуд агар он асоснок карда мешуд.

2. Дар доираи зербоби дуюми боби якум – «Танзими ҳуқуқии ҷавобгарии ҷинойтӣ барои ришвадиҳии тичоратӣ дар қонунгузорию мамлакатҳои хориҷӣ» саҳифаи 11 автореферат баррасӣ гардидааст. Дар ин зербоб муаллиф қайд менамояд, ки омӯзиши таҷрибаи кишварҳои хориҷӣ паҳлуҳои нави масъалаи баррасишавандаро боз намуда, имкон медиҳад, ки

хуқуқи кишвари худ бехтар дарк карда шавад, чунки хусусиятҳои хоси ин ҳуқуқ, махсусан ҳангоми муқоиса намудан бо низомҳои кишварҳои хориҷӣ ба таври равшану возеҳ ошкор мегарданд. Муаллиф дар таҳлили ин зербоб ба давлатҳои аъзои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил тавачҷух зоҳир накардааст, шояд дар матни диссертатсия онҳо мавҷуд бошанд. Аз ин рӯ ба муаллиф зарур меояд, ки оид ба ин масъала фикру ақидаҳои худро ибраз намояд.

Гуфтаҳои болозикр ба мазмуну моҳияти диссертатсияи муаллиф костагӣ ва духурагиро ба миён наоварда, баръакс василаи пурра ва мустаҳкам намудани онро ифода менамояд.

Натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 6 мақолаи илмии муаллиф инъикос гардидааст, ки аз ин шумора 3 адади он дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти ҶТ ба таъб расидаанд.

Бояд қайд намуд, ки таҳқиқоти анҷомдодаи Шарипов М.М. мусбат мебошад, зеро он нахустин пажӯҳиши илмӣ бо забони давлатӣ оид ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ришвадиҳии тижоратӣ тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад ва барои муҳаққиқони оянда заминаҳои мусоидро дар илми ҳуқуқшиносии ҷумҳурий мегузорад.

Дар маҷмӯъ, бояд қайд намуд, ки автореферати диссертатсияи номзодии Шарипов М.М. мазмуни диссертатсияро инъикос намуда, дар он масъалаҳои бамиёнгузошта аз лиҳози илмӣ пайдарпай ва асоснок матраҳ гардида, аз рӯйи диди тоза ва мантиқ таҳлил шуда, сазовори баҳои мусбат аст.

Таҳлили автореферати мазкур аз он шаҳодат медиҳад, ки таҳқиқоти диссертатсионии Шарипов М.М. дар шароити имрӯза муҳим ва зарурӣ арзёбӣ гадида, ба талаботи муқарраркардаи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, тахти №267 тасдиқ гардидааст, ҷавобгӯ буда, аз тарафи муаллиф мустақилона таълиф гардида, дорои ягонагии дохилӣ, натиҷа

ва нуқтаҳои нави илмӣ мебошад. Таҳқиқоти мазкур саҳми шахсии муаллифро дар соҳаи илм нишон медиҳад ва муаллифи рисола Шарипов М.М. сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ мебошад.

Тақриздиханда:

**профессори кафедраи ҳуқуқи иқтисодӣ, молиявӣ
ва зиддикоррупсионии Донишгоҳи давлатии
молия ва иқтисоди Тоҷикистон,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор**

Исмаилов Ш.М.

Имзои Исмаилов Ш.М.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори шӯбаи кадрҳо ва корҳои махсуси

Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди

Тоҷикистон

Шарипов У.А.

«08» август 2022 с.